

LANG LEVE DE RECHTSPRAAK

“Hi I’m Barbie! Wake up -and let’s have some fun today.”
 “Hi I’m Barbie! Wake up -and let’s have some fun today.”
 “Hi I’m B...”
 “Shut up!”

De wekker trilt na op het metalen nachtkastje naast het bed.

Door Erwin Angad-Gaur

Aldus de eerste regels van de korte roman *Gardi*, mijn debuutroman, gepubliceerd onder het half-pseudoniem Erwin Gaur. Een boekje, waar ik hier uiteraard schaamteloos uw aandacht op vestig; te koop bij de betere boekhandel, Bol.com en overige verkooppunten. Voor de prijs van € 14,50, hoeft u het niet te laten. Een e-bookversie zal later in het jaar verschijnen. Digitale boeken pirateren te eenvoudig; al zou daar binnenkort verandering in kunnen komen.

Buiten een hang naar zelfpromotie, heb ik dan ook valide redenen u hier met mijn boekje lastig te vallen: ik wil het met u over boeken hebben. Over de VOB-Leenrechtuitspraak om precies te zijn. Een wat technisch-juridische kwestie, misschien, maar een niet onbelangrijke.

LEENRECHT

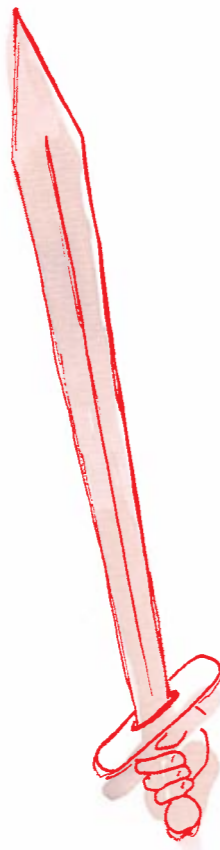
Ik sprak u er al eerder over: de rechtszaak bij het Europese Hof waarbij de Vereniging van Openbare Bibliotheken bepleitte ook e-lending (het digitaal uitlenen van e-boeken – zeg maar: het streamen van literatuur) onder verplicht collectief beheer te brengen.

Bibliotheken vroegen de rechter te bepalen hen in staat te stellen ook digitale boeken uit te lenen en daarvoor de licentie bij Stichting Leenrecht te betalen. De AG (advocaat-generaal), de belangrijkste adviseur van het Hof, had op dat moment geadviseerd e-lending onder de leenrecht-exceptie toe te staan. Het Hof nam dit advies grotendeels over, maar stelde enkele voorwaarden: e-books moeten (net als

fysieke uitleningen) tijdelijk beschikbaar zijn en mogen niet (te gemakkelijk) te kopiëren zijn. In dat geval mogen bibliotheken digitaal uitlenen zonder individuele toestemming van de uitgever. Het afdragen van een redelijke vergoeding aan Stichting Leenrecht voldoet. Of de uitspraak ook voor audio- en audiovisuele werken zal gelden, vereist nadere bestudering. Het zou voor de muzikant, de acteur en de componist een zegen zijn.

In vergelijking met de voorstellen tot ‘modernisering van het auteursrecht online’ die de Europese Commissie iets voor de uitspraak van het Hof publiceerde, mag de uitspraak in ieder geval een oase van progressiviteit genoemd worden. De Commissie, als gebruikelijk, zet geen stap richting het openbreken van de digitale markt en laat de gelegenheid eindelijk iets aan een eerlijke verdeling van opbrengsten voor auteurs en artiesten te doen, pijnlijk en opzichtig liggen.

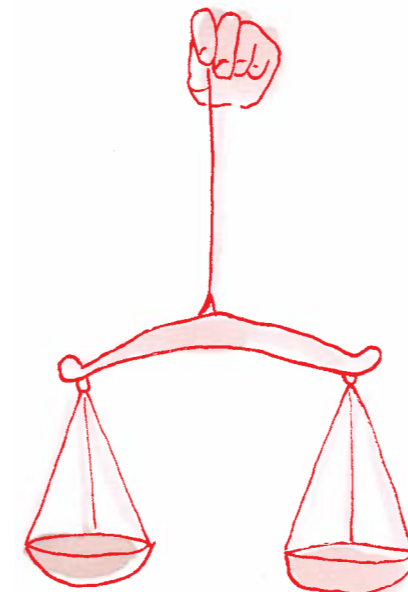
De VOB-Leenrechtuitspraak zou als lichtend voorbeeld kunnen dienen. Bibliotheken worden in staat gesteld, zonder de verplichting bij alle individuele rechthebbenden eerst toestemming te krijgen, een volledig aanbod e-books uit te lenen (voor zover deze althans legaal op de markt zijn gebracht) en via Stichting Leenrecht krijgen auteurs minimaal 70 procent van de vergoeding uitbetaald (mogelijk zelfs 100 procent, dankzij het zogenaamde *Reprobel*-arrest, maar laat ik de zaken niet te ingewikkeld maken; ik

‘BIJ UITBLIJVEN VAN HANDELEN DOOR OVERHEID EN POLITIEK, KAN HET DE RECHTELIJKE MACHT ZIJN DIE TOT NOODZAKELIJKE VERNIEUWING VAN REGELGEVING KOMT’

kom hier later op terug) – een vergoeding die in elk geval vele malen hoger ligt dan die via het individuele contract. Een belangrijk effect is daarnaast dat, zoals Spotify na jaren duwen en trekken een volledig legaal audioaanbod beschikbaar maakte, bibliotheken hetzelfde zullen kunnen doen voor boeken. Het illegaal downloaden zal er, blijkt inmiddels uit onderzoek, enorm door verminderen: de komst van Spotify heeft het illegaal muziekgebruik enorm verlaagd. Zelfs voor uitgevers zou de uitspraak daardoor positief uit kunnen pakken. Hoezeer men dat vanuit korte termijn denken wellicht niet zien wil.

Al jaren bepleiten de Ntb, FNV, de Consumentenbond, Stichting NORMA en Sena Performers eenzelfde systeem voor streamingdiensten, voor

muziek en voor audiovisuele werken (voor films en televisieseries, waarvoor ook nog altijd geen goed werkende ‘Spotify’ bestaat). Op D66 en de SP na, vonden we daarvoor weinig gehoor bij de Nederlandse politiek. Zoals de Franse bonden, die in eigen land geen gehoor bij hun regering vonden, en de gezamenlijke internationale bonden en rechtenorganisaties die met hun ‘Fair Internet’-campagne geen beweging in de Europese Commissie wisten te krijgen.

STAP NAAR DE RECHTER

Desondanks geven wij niet op. De stap naar modernisering van achterhaalde wetgeving is te hard nodig. Voor een volledig aanbod voor consumenten, voor verminderde piraterij en voor een eerlijk inkomen van makers. De vraag dringt zich echter op of wij ons daarbij niet beter tot het Europese Hof kunnen wenden dan tot de politiek. Hoe onwenselijk ook in een democratie; bij uitblijven van handelen door overheid en politiek, kan het de rechtelijke macht zijn die tot noodzakelijke vernieuwing van regelgeving komt.

Het was de rechter die de Nederlandse staat dwong tot herstel van het Nederlandse thuiskopietsel; het was het Europese Hof dat vaststelde dat downloaden uit illegale bron, hoe verrassend, illegaal was, hetzelfde Hof dat nu auteurs, lezers en bibliotheken te hulp schoot, tegen uitgevers die met een grote kont op overgedragen rechten wilden blijven zitten. Hetzelfde Hof ook dat in het *Reprobel*-arrest (om die, als beloofd, toch kort te

verklaren) bepaalde dat uitgevers en muziekuitgevers geen recht hebben op een vergoeding van verplicht collectieve exploitaties (zoals de leenrecht- en thuiskopievergoedingen) – een kwestie die dit jaar mogelijk opnieuw voor de rechter zal dienen.

De uitspraken vormen een groot contrast met de voornemens van de wetgever, zo lijkt het. Het Hof steunde auteurs tegen uitgevers. De Europese Commissie wist niet hoe snel zij voor moest stellen lidstaten de gelegenheid te geven het *Reprobel*-arrest middels ‘herstelwetgeving’ weer teniet te doen (een van de ‘modernisering’ die de Commissie wel besloot voor te stellen). Of dit laatste voorstel werkelijk tot wetgeving zal komen moet de komende jaren blijken, maar voor nu vinden auteurs steun in de uitspraak van het Hof en in de bestaande wetgeving. Bij welke instantie auteurs en artiesten de grootste kans hebben hun gelijk te halen, lijkt daardoor inmiddels wel pijnlijk duidelijk...

Ook het pleidooi van Joop Visser in het vorige Performers Magazine om de omroepen via de rechter te dwingen hun publieke taak serieus te nemen, is minder radicaal dan het wellicht klinkt. Enige studie is noodzakelijk; begrenzing ligt vooral bij de Europese wetgeving, waaraan de nationale politiek maar moeilijk kan ontkomen.

Het mag tegen de tijdgeest ingaan, het mag ondemocratisch klinken en u mag het volledig met mij oneens zijn, maar ik roep het hier toch nog maar een keer: Leve Europa! en bovenal: Lang leve het Europese Hof!